

Sledi deo pod nazivom Stari Egipat na čijem početku se tumači simbol ank, a slede tumačenja simbola mačke i priča o Kleopatri (24), priča o kralju Akenatenu (25), simbola kobre i priča o kletvi faraona (26), simbola skarabeja i priča o mumijama (27), simbola papirusa i lotosovog cveta i priča o kraljici Hatsepsut, ženi koja je vladala kao muškarac (28) i simbola Ka, Ba i Akh i priča o getu za ljude koji su gradili i ukrašavali grobnice (29).

Poslednji odeljak sadrži nastavne jedinice u kojima je osnovna tema prošlost i sadašnjost Londona i počinje tumačenjem tradicionalnih simbola na Kraljevskom grbu, lava i jednoroga. Slede tumačenja simbola zmaja i priča o Britanskom muzeju (30), simbola jednoroga i priča o obe galerije Tejt (31) i simbola lava i priča o pojedinim delovima i znamenitostima Londona (32).

Milica Stojanović-Blažina opredelila se za *priču* kao okvir za učenje jezika, ili tačnije, po sopstvenim rečima, za učenje pojedinih oblasti iz arheologije i istorije umetnosti, na engleskom jeziku. Time je sebi postavila veoma ozbiljan zadatak da studentima arheologije i istorije umetnosti omogući prvenstveno usvajanje izuzetno obimnog i specifičnog rečnika koji im je neophodan za čitanje stručne literature na engleskom jeziku, a time i poboljšanje razumevanja i govora, uz izvesno osveženje njihovog prethodno stečenog znanja iz gramatike engleskog jezika.

Tokom pisanja ovog udžbenika autorka je pratila osnovne važeće principe u nastavi jezika struke: koristila je autentične materijale. U skladu sa zahtevima kursa dosledno je sprovodila proces izvođenja specifičnih zadataka kojima se studenti postepeno osposobljavaju za aktivno i samostalno korišćenje engleskog jezika u okviru svoje buduće profesije. Izvanredno zanimljivim izborom tekstova i izuzetno pažljivo sastavljenim vežbanjima koji zajedno odražavaju primenu svih kako apsolutnih tako i posebnih parametara neophodnih za ostvarenje specifičnih zahteva kursa i udžbenika jezika struke, Milica Stojanović-Blažina napisala je odličan udžbenik za studente arheologije i istorije umetnosti oslanjajući se na svoje bogato nastavno iskustvo i temeljno poznavanje istorije umetnosti i arheologije. Time je postavljeni cilj u potpunosti ostvaren.

Nadežda Silaški, Tatjana Đurović i Biljana Radić-Bojanić, *Javni diskurs Srbije – kognitivističko-kritička studija*. Beograd: Centar za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta, 2009, str. 234.

Prikazala **VESNA LAZOVIĆ**¹
Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet
Odsek za anglistiku
Novi Sad, Srbija

Kognitivističko-kritička studija pod nazivom *Javni diskurs Srbije* izašla je iz štampe krajem 2009. godine u izdanju Centra za izdavačku delatnost Ekonomskog fakulteta u Beogradu. Autorke Nadežda Silaški, Tatjana Đurović i Biljana Radić-Bojanić uhvatile

1 Kontakt podaci (Email): vecans@gmail.com

su se u koštac sa do sada kod nas nedovoljno istraženom, ali nadasve intrigantnom temom javnog diskursa Srbije, i analizirale ga na detaljan i organizovan način. Kako i same naglašavaju, pod javnim diskursom podrazumevaju „upotrebu jezika u društvu putem pisanih i izgovorenih tekstova u najrazličitijim medijima, dnevnoj i nedeljnoj štampi, televiziji, radiju, na internetu“ (str. 9).

Ova studija, ukupnog obima od 234 strane, rezultat je predanog, višegodišnjeg praćenja, prikupljanja i detaljne analize javnog diskursa u našoj zemlji. Najviše pažnje posvećuje se metaforama, koje nisu više samo dekorativni elementi u diskursu, već moćno kognitivno sredstvo ubeđivanja i formiranja mišljenja, i upravo se ova konstatacija provlači kroz celu studiju, ostavljajući čitaoce u neverici, dok svakodnevne primere iz medija posmatraju na nov, naučno potkovan način. Naime, postaje jasno u kolikoj meri diskurs nameće određen način mišljenja, s obzirom da javno mnjenje biva nesvesno izmanipulisano. Autorke ističu da metafore na taj način „ističu poželjne aspekte stvarnosti, istovremeno prikrivajući neke njene nevažne, neželjene ili negativne aspekte“ (str. 9).

Deset studiozno obrađenih radova, u kojima je javni diskurs sagledan iz ugla kognitivne lingvistike i kritičke analize diskursa, podeljeno je u tri tematske celine: *Politički diskurs, Evropa u javnom diskursu i Diskurs sredstava masovne komunikacije*. Na kraju knjige, nakon opširnog spiska korišćene literature, daje se, najpre, indeks citiranih autora, a potom i indeks pojmovnih metafora (ukupno 118) i metonimija (ukupno 37) koje se javljaju u analiziranim primerima.

Prvi, ujedno i najobimniji, deo naslovljen *Politički diskurs* objedinjuje pet radova koji analiziraju širi domen upotrebe političkog diskursa, odnosno i primarni diskurs (govor političara, saopštenje stranaka i sl.) i sekundarni diskurs (reakcije čitalaca, političkih analitičara i novinara). Bogato ilustrujući primerima iz korpusa, prikupljenih u periodu od 2002. do 2008. godine, autorke ukazuju na činjenicu da se jezikom uopšte, a pojmovnom metaforom naročito, i te kako mogu manipulirati javnost i birači i izazvati željeni načini mišljenja i reakcije. Svojom analizom navode čitaoce na razmišljanje, a naročito zaključkom da se kroz upotrebu određenih pojmovnih metafora politička elita implicitno otuđuje od biračkog tela, čija uloga se svodi na posmatranje političkih dešavanja bez ikakve mogućnosti da se na njih utiče, što kao rezultat može imati (i ima) smanjen odziv birača na izborima.

Ciljni domen POLITIKA konceptualizuje se preko SPORTA i RATA kao izvornih domena, odnosno politika se predstavlja, prvo, kao sportsko takmičenje, a potom, i kao borba za moć i prevlast političkih partija, te se na taj način simplifikira kompleksnost političkih zbivanja i odluka. Nadalje, ukazuje se na metaforu POLITIČKA KOALICIJA JE BRAK u periodu kada su, nakon izbora, u koalicije ulazile partije sa različitim ideološkim stavovima u vezi sa ključnim pitanjima zemlje. Pojedine stranke tako dobijaju ulogu udavače ili đuvegije, pri čemu se ističe superiornost i dominantost muškarca i do izraza dolaze tradicionalni rodni stereotipi. Četvrti rad u okviru prvog dela detaljno analizira metaforu o Srbiji i Crnoj Gori kao o „dva oka u glavi“ u svetlu političkih dešavanja, od njenog lansiranja 1989. godine od strane Slobodana Miloševića sve do oktobra 2008. kada je država Crna Gora priznala nezavisnost Kosova. Autorke znalački pokazuju kako se metaftonimijski izraz menja i adaptira u zavisnosti od političkih prilika u zemlji i dešavanjima u nekada dve republike a danas dve odvojene države. Ova celina

zaokružena je radom koji se bavi sportskim metaforama dr Zorana Đinđića, koji je za razliku od današnjih političara, takve metafore koristio kao motivaciono sredstvo, a ne kao prikriveni način i sredstvo za pasivizaciju građana. Metaforama je želeo da podstakne tegobama napaćeno stanovništvo, a ne da im prikriveno dodeli ulogu pasivnih posmatrača, što čine današnji politički govornici.

U drugom delu naslovljenom *Evropa u javnom diskursu* analizira se konceptualizacija Evropske unije u javnom diskursu Srbije i način na koji se Evropska unija predstavlja u našim medijima. Pred čitaocima se smenjuju metaforički izrazi koji predstavljaju realizaciju metafore SADRŽATELJA, koja se ostvaruje preko podmetafora nezavršene građevine, kuće, porodice, doma i kluba. Potom se podrobno analiziraju primeri konceptualizacije procesa vizne liberalizacije kao PUTOVANJA Srbije, koje za cilj ima dugoočekivani dolazak na belu šengensku listu, kao i ulazak u Evropsku uniju. Detaljno objašnjavajući veze između ciljnog i izvornog domena, autorke naglašavaju da je u ovom kontekstu korišćenje metafora gotovo neizbežno, s obzirom da se političke odluke na taj način lakše racionalizuju.

U trećem delu, *Diskurs sredstava masovne komunikacije*, koji sadrži tri rada, autorke se najpre bave leksičkom analizom reklamnih oglasa u ženskim časopisima ne bi li ukazale i otkrile diskursne manipulacije kojima su žene kroz izbor određenih reči izložene. Pored toga, ističe se duboko utemeljena stereotipna slika žene kao domaćice, majke i zavodnice, a patrijarhalni model se reflektuje kroz izbor leksike u reklamnim časopisima (glagola, prideva i imenica). Sledi rad koji istražuje višeslojnost značenja naslova u sportskoj štampi, s ciljem da se privuče pažnja čitalaca, i ukazuje se na najčešće metaftonimijske obrasce koji se u njima javljaju uz podrobna objašnjenja. Spominju se i metaforički scenariji kao mentalne predstave konkretnih situacija, što predstavlja najnoviju tendenciju u teoriji pojmovne metafore, ali i intertekstualne metafore u naslovima. U trećem, ujedno i poslednjem odeljku, razmatra se govor mržnje u elektronskoj komunikaciji, tačnije u elektronskim časakaonicama. Anonimnost učesnika, nemogućnost uspostavljanja direktnog kontakta doprinose novom načinu komuniciranja, tj. novom jezičkom varijetetu, koji kao rezultat ima veću slobodu govora učesnika, ali i sve manji prag tolerancije. Ističu se teme koje izazivaju verbalnu agresiju, kao npr. etnički stereotipi, navijačke strasti i nacionalna pripadnost, i načini na koji se ona ispoljava, odnosno retoričke strukture tzv. verbalnog ratovanja.

Ova knjiga, s obzirom na prijemčiv i lako razumljiv način na koji je napisana, zasigurno će zainteresovati i jezičke eksperte koji se bave kognitivnom lingvistikom i kritičkom analizom diskursa, ali i mnogo bitnije, i sve one koji do sada nisu bili upoznati sa postulatima, načelima i teorijama ove dve aktuelne oblasti istraživanja javnog govora. Cilj koji su autorke imale tokom pisanja ove studije u potpunosti je ispunjen, jer se čitaoci i čitateljke uz pregršt autentičnih primera vode kroz svet pojmovnih metafora i sagledavaju ih na jedan nov, do sada perfidno skrivan, način, a svojom analizom sa dva teorijska aspekta postavljaju temelje za buduće studije.

Na kraju, umesto zaključka, može se konstatovati da čitanje ovakve knjige ne samo da širi vidike zainteresovanim za ovu vrstu štiva, već ujedno deluje i kao motivacioni faktor koji pobuđuje želju za novim istraživanjima u ovoj nadasve zanimljivoj oblasti, te svakako zavređuje pažnju naše čitalačke publike.